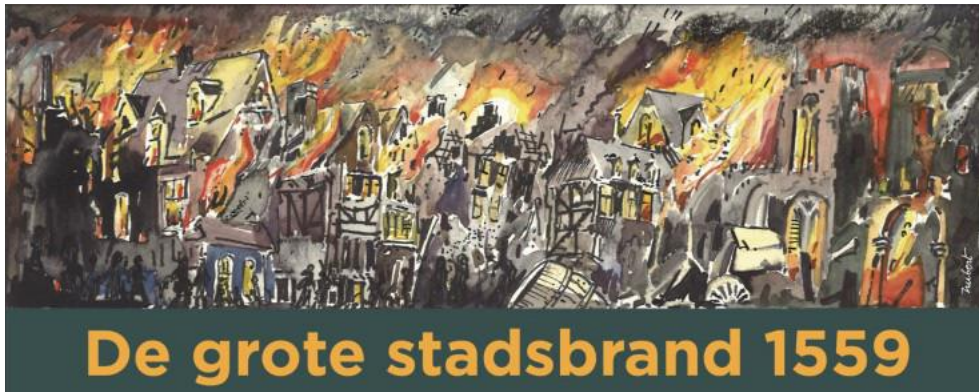

De historische Fiertelprocessie uitgelegd (10)

- Ronse brandt - Cypriaan De Rore - Petrus Titelmans inquisiteur -

We bevinden we ons in de tweede helft van de 16de eeuw.

In 1513 en 1553 werd Ronse eerder al getroffen door hevige stadsbranden, maar **de brand van 21 juli 1559** ruïneerde de stad volledig. De brand was ontstaan ingevolge een nalatigheid bij bakker Lievin De Rijke op de hoek van de Peperstraat met de Grote Markt. Meer dan 700 woningen werden getroffen, alsook de drie kerken en de twee kloosters.

De toren en het koor van de Sint-Hermescollegiaal bleven intact, doch het schip werd zwaar beschadigd. In de torens van de twee parochiekerken smolten de klokken door de hitte.

Hierop krijgt Ronse gedurende twintig jaar een belastingvrijstelling van koning Filips II van Spanje.

Ronsenaar en befaamd Renaissance-polyfonist (van de vierde generatie) aan het Hof van Ferrare op dat moment - **Cypriaan De Ro(de)re** - verneemt het nieuws en keert terug naar zijn ontredderde familie in zijn geboortestad.

De kapittelscholen (zo was er ook één te Ronse) hadden in de renaissanceperiode een uitstekende faam bij het opleiden van goede koorzangers. Hoven van voornamelijk Italië en Spanje trokken die aan om aldaar hun hofmuzikant te worden.

Zo werd Cypriaan De Rore (Ronse 1515 – Parma september 1565) in 1546 in dienst genomen bij hertog Ercole II d'Este te Ferrare. In 1563 zal hij Adriaan Willaert opvolgen aan het Hof van Venetië als kapelmeester aan de San Marco-basiliek. Daarna trok hij naar het Hof van Parma, waar hij eerder kortstondig hofmeester was en er ook zal sterven. De Rore was één van de meest vooraanstaande componisten van madrigalen.

In de Fiertelprocessie brengen we het verhaal van Pierijntje Huysmans die De Rore in Ronse ontmoet, sterk onder de indruk van zijn persoonlijkheid.

Wij bevinden ons intussen ook reeds in **de reformatie- en contra-reformatie**. De godsdienstoorlogen die hierbij werden uitgevochten nadat de protestantse Reformatie in 1517 begon, zullen de religieuze en politieke orde drie eeuwen lang verstoren in alle katholieke staten van Europa.

Het Lutheraans en Calvinistisch protestantisme - dankzij de boekdrukkunst vanuit Duitsland in twee maanden tijd verspreid over heel West-Europa - was erg gekant tegen het vereren van heiligen. Men baseerde zich daarbij op de Bijbelse Tien Geboden, waarin sprake is van een verbod om beelden te vereren. De vele misbruiken en onzinnige rituelen (te Ronse vooral in verband met de bedevaartgebruiken rond de Sint-Hermescultus) gaven dat opkomende protestantisme ook een belangrijke impuls.

De oorlogsvoering escaleerde toen de Rooms-Katholieke Kerk in 1545 de Contrareformatie lanceerde om het oprukkende protestantisme in te dammen. Het hart van die tegenreactie situeerde zich in het Concilie van Trente dat via meerdere zittingen (1545-1563) tot doel had de rol van de Kerk als grote civilisator en wetgever te benadrukken. Het formuleerde de opvattingen en de dogma's die voortaan de inhoud van het katholieke geloof zouden uitmaken.

Te Ronse wordt intussen in maart 1539 **Pieter Titelmans** (Hasselt 1501 – Kortrijk 5 september 1572) aangesteld als **deken van het Sint-Hermeskapittel**.

In het kader van de uitbreiding van het inquisitie- apparaat op initiatief van Keizer Karel V, werd Titelmans op 2 juni 1545 benoemd tot provinciaal **onderinquisiteur van de Zuidelijke Nederlanden** en daardoor ook één van de meest omstreden figuren uit die periode. Zijn ambtsgebied omvatte het graafschap Vlaanderen, Rijsels-Vlaanderen en het Doornikse.

De Inquisitie was een rechtbank van de Katholieke Kerk, rechtsprekend en rechtdoend naar kerkelijk recht en belast met de opsporing van, het onderzoek naar en het opleggen van straffen aan mensen die er een andere mening op nahielden dan de kerk voor juist hield. Ze werden 'kettters' genoemd. Naast de Pauselijke en Romeinse Inquisitie bestond in onze contreien ook de Spaanse Inquisitie (1478-1834).

Als felle tegenstander van ketterij voerde Titelmans onvermoeibaar de repressie op. Uit strategische overwegingen concentreerde hij zich op de invloedrijke groepen (boekhandelaars, rederijkers en ongedoopten).

Met de middelen die hij had, behandelde hij tussen de 1500 en 1600 beschuldigden van ketterij, waarvan hij er 127 de doodstraf gaf. In de jaren vijftig alleen al was hij verantwoordelijk voor 105 terechtstellingen wegens ketterij, meer dan de helft van het totale aantal in Vlaanderen.

De godsdienstoorlog kende haar hoogtepunt met **de Beeldenstorm**. Dit was de vernieling op grote schaal van heiligenbeelden en andere objecten van religieuze plaatsen door protestanten in de Lage Landen, die voornamelijk plaatsvond tussen 10 augustus en oktober 1566. In Ronse was de start op 15 augustus. De vernieling van beelden vond overal op dezelfde wijze plaats: met een bijl sloeg men frontaal op het hoofd, dat uiteen splijtte. In de overblijfselen van de stenen (Ronse: Maria-kapel in de crypte) zien we vaak nog de inslag van het bijl.

Het kapittel organiseerde een wachtdienst op de toren van de collegiaal/belfort. Vanaf eind november 1566 werd dit mede georganiseerd in samenwerking met het gemeentebestuur. Het kapittelarchief beschrijft de afspraken die gemaakt werden m.b.t. wie zorgde voor wachters en wie voor het hout voor het vuur op de toren. De stad had inmiddels ook een stedelijke milite van zo'n 30 man georganiseerd.

In de streek van Ronse trokken de Bosgeuzen zich nog lang terug in de bossen van Muziekbos, Koekamer en Noord-Hengouwen en sloegen van daaruit regelmatig toe om voedsel te roven en parochiekerken in brand te steken. De wacht op de toren werd in Ronse dan ook uitzonderlijk lang aangehouden.

De verscherpte tegenstellingen, die mede een gevolg waren van de Beeldenstorm, leidden indirect tot het uitbreken van de Tachtigjarige Oorlog. Die godsdienstoorlog zal beëindigd worden met de Vrede van Westfalen, zodat weer rust en vrede in de Lage Landen tot stand kwam.

In Ronse had dat voor gevolg dat **de rituelen in de crypte** (baden, oplegging stola..) ophielden en de behandeling van geesteszieken verplaatst werd naar de bovenkerk, t.h.v. de zuidelijke dwarsbeuk. Men begon ook vast te stellen –

zonder kennis van bacteriologie - dat pelgrims Ronse wel verlieten met een betere gemoedstoestand, maar ook met een longontsteking....

De behandeling bestond enkel nog uit de belezing door de clerus en besprenkeling. Je ziet nog de balk met ringen waaraan krankzinnigen werden vastgeketend. T.h.v. het triforium en naast de nis voor het schrijn en de beeldengroep van Hermes met de duivel waren de twee kamers van de kosters die ook een oogje in het zeil konden houden; het cliënteel dat bij Sint-Hermes kwam was immers niet altijd het meest gedisciplineerde....

Vanaf die periode hebben we ook het Zottenboek. Pelgrims werden ingeschreven waarbij zij ook een juridisch statuut kregen. In 1983 werden de drie laatste pelgrims ingeschreven door deken J. Van Melckebeke.

Titelmans schonk ook een klok aan de beiaard, de Petrus Titelmanus-klok, die 458 pond woog en in 1570 de 9de grootste klok van de beiaard was.

Uit diverse bronnen i.v.m. de Reformatie, Contrareformatie en Deken Pieter Titelmans. En uit meerdere hoofdstukken uit Albert Cambier, STT-Pieters en – Hermesstift', 730 pp. 1960; ook uit zijn vele artikelen in de Annalen G.O.K.R.T.I over Cypriaan De Ro(de)re. En met herinneringen aan de altijd zeer boeiende vertellingen van Albert in onze vele gezamenlijke uitstappen naar interessante monumenten en sites. Foto:Dirk Waeterloos. Tekening spandoek: Hubert De Doncker.

Wim Cambier